

Vážená paní

Ing. Klára Dostálová

ministřyně pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Staroměstské náměstí 6

110 15 Praha 1

V Praze dne 25. září 2018

Vážená paní ministřyně,

Dovolujeme si se na Vás obrátit jménem Asociace pro podporu památek z.s. na základě přímého doporučení předsedy vlády ČR Ing. Andreje Babiše ze dne 18.9.2018 ve věci rozšíření dotačních titulů na podporu obnovy památek.

Impulem pro naše současné jednání je vlna zděšení a nesouhlasných reakcí vedení menších obcí a měst, ale i spolků a dalších organizací, které vyvolalo oznámení ministra zemědělství Ing. Miroslava Tomana ze dne 23.8.2018, že od roku 2019 ruší bez náhrady dotační program na obnovu památek ve venkovských oblastech.

Co tento krok znamená v praxi?

Dosud byla péče o památky rozdělena do gesce tří ministerstev:

- **Ministerstvo kultury ČR** přispívá na stavby oficiálně prohlášené památkami na základě zákona o státní památkové péči,
- **Ministerstvo zemědělství ČR** přispívá na ostatní památkově hodnotné stavby, jež nejsou oficiálně prohlášené kulturními památkami – nejčastěji jde o kostely, kapličky, sochy či kříže ve venkovských oblastech,
- **Ministerstvo pro místní rozvoj ČR** také přispívá na neprohlášené památky, ale pouze pokud jsou ve vlastnictví obcí.

Ministerstvo kultury přispívá na obnovu prohlášených památek cca 700 mil. Kč ročně, což evidentně není dost, ale tato částka se alespoň nominálně snižuje.

Ministerstvo zemědělství přispívá na obnovu ostatních památkově hodnotných staveb cca 500 mil. Kč ročně. Respektive roky zhruba tuto částku ročně přispívalo; v minulém programovém období EU na to využívalo evropské dotace v rámci Programu obnovy venkova, pro současné programové období EU (2014 – 2020) už si tuto podporu z fondů EU nevyjednalo, ale zřídilo na podporu obnovy neprohlášených památek vlastní dotační fond zhruba ve stejné výši. A protože je ve venkovských oblastech i dosti oficiálně prohlášených památek, přispívalo z tohoto fondu v menší míře i na jejich obnovu, pokud jim v témže roce nepřispělo na obnovu Ministerstvo kultury.

Změna nastala letos, kdy Ministerstvo zemědělství náhle snížilo množství prostředků pro tento svůj dotační fond z dřívějších cca 500 mil. Kč na cca 125 mil. Kč. Před několika týdny ministr Miroslav Toman (ČSSD) rozhodl, že tento dotační fond od příštího roku zruší zcela.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR poskytovalo dotace v řádově nižším objemu, před 3 lety poskytlo MMR na opravu neprohlášených památek cca 49 mil. Kč, loni už jen 23 mil. Kč a na rok 2018 už nic (dotační titul č. 4 v rámci Programu obnovy a rozvoje venkova nebyl vůbec vyhlášen).

Takže na podporu obnovy památek (prohlášených i neprohlášených) šlo či půjde:

- **v roce 2017** cca 700 mil. Kč z MK ČR + cca 500 mil. Kč z MZE ČR + cca 23 mil. Kč z MMR ČR = **celkem 1,223 mld. Kč**
- **v roce 2018** cca 700 mil. Kč z MK ČR + cca 125 mil. Kč z MZE ČR = **celkem 825 mil. Kč**
- **v roce 2019** cca 700 mil. Kč z MK ČR + 0,- Kč z MZE ČR = **celkem 700 mil. Kč**

To znamená během dvou let (2017 – 2019) pokles prostředků na údržbu našeho kulturního dědictví cca o 43 %!

Ministerstvo kultury se ústy svého mluvčího vyjádřilo k novému rozhodnutí MZE zcela nekompetentně: „Ministerstvo kultury speciální dotační program od ministerstva zemědělství přebírat nebude. Ministerstvo kultury má svoje vlastní dotační finanční programy, z nichž se obnova kapliček, které jsou kulturními památkami, již dávno podporuje.“

Neuvědomuje si, že:

- celkové dotace na památky (prohlášené či neprohlášené) poklesnou o 42 %,
- MZE přispívalo převážně na neprohlášené památky a v ČR neexistuje žádný jiný dotační program, který by na neprohlášené památky v této míře přispíval. MMR v nejlepších letech přispívalo cca 1/10 prostředků ve srovnání s MZE (a letos již nepřispívá nic), příspěvky krajů jsou zanedbatelné (cca 1 mil. Kč ročně/kraj, přičemž některé (Královéhradecký, Moravskoslezský) na neprohlášené památky nepřispívají vůbec.

Rozhodnutí pana ministra Tomana znamená, že se zámečky, kostely a kapličky na českém venkově se budou rozpadat. Ne v každé obci je Karlštejn, ale to neznamená, že by tamní lidé měli svůj kostelík, který není prohlášen památkou, méně rádi.

Po poradě různých spolků zaměřených na ochranu kulturního dědictví jsme se proto jako Asociace pro podporu památek, která tyto spolky sdružuje, obrátili se žádostí o zásah na pana premiéra Babiše. Požádali jsme jej, aby byl případně program na podporu neprohlášených památek převeden pod jiný rezort, ale aby na rok 2019 zůstaly zachovány prostředky na opravu všech památek (prohlášených i neprohlášených) alespoň na úrovni roku 2017.

V odpovědi ze dne 18.9.2018 (viz příloha) pan premiér Babiš v podstatě píše:

- podle kompetenčního zákona mají prohlášené památky spadat pod MK ČR a neprohlášené památky pod MMR ČR (MZE ČR má být vpuštěno),

- měli bychom se jako Asociace obrátit na MMR ČR a dohodnout se, pokud je třeba rozšířit okruh žadatelů u stávajícího programu MMR pro podporu neprohlášených památek či okruh typů neprohlášených památek, na něž by se z programu mohlo přispívat.

To, co pan premiér navrhuje, je skutečně koncepční řešení státních dotací na neprohlášené památky, které jednak odstraňuje vícekolejnost v jejich poskytování (MMR versus MZE) a zároveň umožňuje žádat o dotace pro ty typy neprohlášených památek, jež dosud nepokrývaly dotační programy ani jednoho z obou ministerstev (např. neprohlášené zámečky, tvrze, altány či kašny). Pan premiér v podstatě navrhuje vytvořit pod gescí MMR ČR pro neprohlášené památky obdobu dotačních programů MK ČR, z nich může o dotaci žádat jakýkoli právní subjekt vlastníci kulturní památku, a to na jakýkoli typ kulturní památky.

Právě to je důvod, proč se na Vás obracíme.

Stávající dotační titul č. 4 v rámci Programu obnovy a rozvoje venkova MMR ČR je dobrý základ, ale bude třeba jej dosti zásadně rozšířit, aby naplnil roli, kterou navrhuje pan premiér.

Členové naší asociace se v oblasti záchrany památek (prohlášených i neprohlášených) angažují roky a často i desetiletí a máme proto na tomto poli bohaté zkušenosti. Nabízíme Vám proto svoji spolupráci na vytvoření nového dotačního programu pro neprohlášené památky.

V případě Vašeho zájmu můžeme detaily probrat osobně, zde zatím uvádíme základní principy, jak by program mohl fungovat (vycházíme z toho, co se osvědčilo/neosvědčilo z dosavadních dotačních programů MMR, MZE i MK):

- z nového programu by mělo být možno žádat o dotaci na opravu následujících typů objektů: hrady, zámky, tvrze, radnice, kostely, fary, kaple, kostnice, kapličky, boží muka, kříže, hřbitovy, márnice, sochy, sousoší, kašny, altány, pomníky (ne válečné, na jejichž obnovu přispívá MO ČR) či podobné objekty, pokud nejsou prohlášeny kulturními památkami. MK ČR to má jednodušší v tom, že poskytne dotaci na jakýkoli objekt, který je prohlášen kulturní památkou. U neprohlášených památek bude nutno taxativně vyjmenovat typy objektů s možností výjimečně požádat i na jiný typ (pro tento případ by jako filtr mělo posloužit doporučující stanovisko příslušného Územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu).
- Nemělo by se přihlížet k velikosti obce, kde se neprohlášená památka nachází. Stejně jako MK ČR poskytuje dotace na všechny prohlášené památky na území jakékoli obce či vojenského újezdu, stejně tak by mělo MMR ČR postupovat u neprohlášených památek.
- žadatelem může být vlastník (kraj, obec, církev, firma, spolek, fyzická osoba,...) neprohlášené památky či pozemku, na němž neprohlášená památka stojí (ne všechny jsou jako stavba zapsány v katastru nemovitostí) nebo jiný subjekt, pokud mu vlastník k opravě udělí souhlas (např. obec může požádat o dotaci na opravu kříže v soukromém vlastnictví, pokud s tím souhlasí vlastník, který se sám opravou nechce zabývat. Obec tak může zajistit hezký vzhled i těch objektů, které jí nepatří).

- je třeba rozhodnout, jak se postavit k žádostem státních subjektů - některé neprohlášené památky patří LČR, SPÚ, VLS, MO ČR, národním parkům, Agentuře ochrany přírody a krajiny, podnikům Povodí, ŘSD - zda si obnovu neprohlášených památek ve svém vlastnictví budou zajišťovat jednotlivá ministerstva sama (což zatím téměř nedělají) nebo by mohla využít tohoto dotačního programu. U prohlášených památek mohou žádat o dotaci z MK ČR i jiné státní orgány.
- maximální částka, o níž lze na 1 objekt žádat, by měla dosahovat cca 2 mil. Kč (o skutečné výši příspěvku pak rozhodne hodnotící komise). Podobně to funguje i na MK ČR, kde se v některých případech dá větší dotace, aby se stavební akce mohla provést v jednom roce (např. nová baň věže kostela). O příspěvek na jeden objekt by mělo být možno žádat opakovaně ve více letech (větší stavby se tak opraví postupně – např. jeden rok střecha, druhý rok fasáda, třetí rok interiér).
- spoluúcast žadatele by měla být odstupňována dle typu žadatele (např. státní subjekt = 40 %, kraje a obce = 30 %, církve a firmy = 20 %, spolky a soukromníci = 10 %). Pro spolky a obce by měla být možnost požádat o poskytnutí prostředků předem, nikoli ex post.
- dotační kolo by bylo vyhlášováno na 2 roky, jako se to osvědčilo u dotačního programu MZE (v lednu vyhlášení, v březnu přijímání žádostí, v červnu vyhodnocení a zveřejnění úspěšných žadatelů, do konce října následujícího roku výběr dodavatele, oprava a vyúčtování podpořených projektů). Zhruba roční období na zorganizování tendrů a oprav je vhodné pro malé obce, spolky a soukromé osoby, které nemají takové zkušenosti.
- z programu by bylo možno přispívat i na repliky zbořených staveb podle dochovaných fotografií či nákresů pamětníků. Vyřeší se tím dva problémy:
 - o kde je hranice toho, kdy jde o opravu a kdy o obnovu (oprava je, když stavbě chybí střecha? když zůstává metr zdiva? když zůstává 20 cm zdiva?)
 - o když ve vsi komunisté zbořili např. kapličku na návsi a místní si přejí její obnovu, není důvod, proč na ni nepřispět - místní lidé budou spokojeni a zároveň ves bude vypadat lépe. A nějakým excesům s avantgardní architekturou se zabrání tím, že půjde výhradně o repliky částečně či zcela zbořených staveb. Někdy takto postupuje i MK ČR u prohlášených památek zničených třeba při autonehodách či požárech - postaví se znovu podle původní dokumentace a fotografií (např. obnova shořelé chaty Libušín na Pustevnách na Vsetínsku), někdy se dokonce podle původních plánů nově postaví i nikdy nerealizovaná část architektonického celku (např. současná dostavba nikdy nerealizované východní části ambitu u kostela v Mariánském Týnci na Plzeňsku podpořená z IROP).
- při hodnocení došlých žádostí by přednostně měly být podpořeny objekty v horším stavu či objekty zbořené, protože na ty je třeba nejvíce prostředků. Např. nový nátěr kapličky zvládne obec i sama ze svých prostředků, na ten nemusí žádat o dotaci.

Pokud by mělo být první kolo nového dotačního programu pro neprohlášené památky vyhlášeno v lednu 2019, zůstává několik měsíců pro jeho dopilování. Jak jsme uvedli výše, nabízíme za naši Asociaci pomoc při jeho dotvoření.

Co je ale akutní, je alokování finančních prostředků pro tento program. Aby měl smysl a aby nahradil dosavadní dotační programy MMR a MZE, mělo by být pro rok 2019 na program alokováno cca 500 mil. Kč. Tím bude zajištěno, že v příštím roce půjde na opravu památek (prohlášených i neprohlášených) alespoň tolik prostředků, jako v roce 2017.

Při schvalování rozpočtu na rok 2019 v Poslanecké sněmovně bude nutno zajistit schválení pozměňovacího návrhu, který by toto prostředky pro obnovu neprohlášených památek alokoval. Kvůli zděšení, které vyvolalo srpnové oznámení ministra Tomana o zrušení dotačního programu pro podporu neprohlášených památek, přišla poslancům spousta podnětů, takže někteří z nich budou připraveni takový pozměňovací návrh podat.

A stejně tak nabízíme bez nároku na odměnu naši pomoc při vyhodnocování došlých žádostí, pokud budeme přizváni do hodnotící komise. Většinu poškozených či zničených památek v ČR známe a víme, v jakém jsou stavu.

Děkujeme a těšíme se na budoucí spolupráci.

Za Asociaci pro podporu památek

Ing. Jakub Děd
předseda

Asociace pro podporu památek
Terronská 579/21
160 00 Praha 6
E-mail: jded@omniumos.cz
Tel.: 739 385 928

Dr. Michal Valenčík
místopředseda

Běhounkova 45
158 00 Praha 13
E-mail: mivalencik@seznam.cz
Tel.: 724 033 684